

Vakbonden geven jongeren een stem

- **Bijdrage CNV Jongeren en CNV Internationaal over Jongeren, werk en onderwijs in de regio (Internetconsultatie BZ)¹**
- **Semih Eski, Anne Dankert**
- **Augustus 2019**

Inleiding

Zo'n 20 procent van de jongeren wereldwijd heeft geen werk of opleiding.² Dat is geen nieuw gegeven, al jaren is dit wereldwijd een trend, met name in veel West- en Noord-Afrikaanse landen. Daar groeit het merendeel van de jongeren op met weinig toekomstperspectief. Vooral voor jongeren in deze landen is het moeilijk om werk te vinden: tegen de globale 20 procent zonder werk of opleiding, is in Noord-Afrika dat zelf 30 procent. Dit ligt aan de lage kwaliteit van het onderwijs, geen tot nauwelijks (goede) opleidingen, weinig kans op een baan en/of een redelijk inkomen. Om te zorgen voor een beter toekomstperspectief, is voor Sub-Sahara Afrika een actief overheidsbeleid nodig, waarbij jongeren én vakbonden betrokken worden. Dit beleid zou vooral moeten bijdragen aan een oplossing voor de circa 15-20 miljoen jongeren die in de komende decennia jaarlijkse de Afrikaanse arbeidsmarkt willen betreden.³ Deze jongeren, waaronder ook veel vrouwen, hebben nu de laagste inkomens en grootste bestaansonzekerheid wereldwijd. CNV Jongeren en CNV Internationaal zijn overtuigd bij te kunnen dragen aan het verbeteren van de toekomst voor jongeren in deze Afrikaanse landen door middel van het delen van onze kennis, interventies, werkwijzen en ideeën.

Het belang van goed onderwijs als voorwaarde voor werk

Het gebrek aan werkgelegenheid en de weinige baanmogelijkheden voor jongeren is volgens de International Labour Organization (ILO) een van de grootste uitdagingen in de wereld. Jonge mensen hebben minder kans om aangenomen te worden dan volwassenen (> 25), waardoor de wereldwijde jeugdwerkloosheid 13% procent, drie keer zo hoog als de "gewone" werkloosheid (4.3%).⁴ Afgelopen jaren hebben we in Nederland weinig geïnvesteerd in onderwijsprogramma's in Sub-Sahara dan wel Noord-Afrikaanse landen. Terwijl juist, volgens de OECD, een slechte kwaliteit van onderwijs in landen van herkomst en onderwijs dat niet goed aansluit op de arbeidsmarkt een pushfactor voor migratie is. Hetzelfde geldt voor duur onderwijs.⁵ Het belang van onderwijs en werk, en de aansluiting van school/opleiding op werk wordt ook onderstreept in het Rapport van de

¹ CNV Jongeren zet zich in voor een rechtvaardige samenleving, waarin mensen gelijkwaardig zijn aan elkaar. Zij kiest hiervoor op grond van haar visie op mens en maatschappij en laat zich daarbij inspireren en leiden door het Christelijk sociaal gedachtegoed. Persoonlijke verantwoordelijkheid, zorgen voor elkaar, empowerment en vrijheid om keuzes te maken spelen hierin een belangrijke rol. Dit alles op het gebied van arbeid en inkomen.

CNV Internationaal werkt aan de verbetering van de toegang tot fatsoenlijk werk voor kansarme jongeren door het ontwikkelen van de inzetbaarheid van jongeren, het vergroten van vaardigheden en opleidingskansen. Ook de betrokkenheid van de particuliere sector aangaande beroepsopleidingen en stageprogramma's is relevant. CNV Internationaal besteedt komende jaren bijzondere aandacht aan de vertegenwoordiging van jonge (potentiële) werknemers in de sociale dialoog. CNV Internationaal en CNV Jongeren dragen hierdoor bij aan SDG8 en SDG10.

² <https://www.un.org/youthenvoy/employment/>

³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, IOB studie: Transitie en inclusieve ontwikkeling in Sub-Sahara Afrika, een analyse van armoede en ongelijkheid in de context van transitie, april 2018.

⁴ http://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_628654/lang--en/index.htm

⁵ De Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, Op weg naar 2030, Migratie: een toekomstverkenning, maart 2018

Internationaal

ILO over de Future of Work: *"The transition from school to work is a pivotal moment for young people, but one in which many of them are left behind. Failure to navigate this transition successfully leaves long-lasting scars on their lives. This challenge will be compounded in the future by the rapidly growing youth population in some regions, where youth unemployment is increasing alongside education levels."*⁶ Het is dus van belang dat niet alleen wordt geïnvesteerd in onderwijsprogramma's, maar ook dat deze toegankelijk zijn en dat ze zorgen voor een aansluiting op de vraag/behoefte van de arbeidsmarkt. Zowel bedrijven, overheden, vakbonden en jongerenorganisaties hebben hier een rol in te spelen.
Best practices uit Nederland

Nederland heeft laten zien hoe belangrijk goed en toegankelijk onderwijs als voorwaarde is voor (waardig!) werk. Nederland scoort over het algemeen goed op jeugdwerkloosheid, waar het jeugdwerkloosheidspercentage (15 tot en met 26 jaar) volgens de meest recente cijfers op 7,2 procent staat. Hiermee staat Nederland op 3^e plaats in Europa, op 2 staat Tsjechië met 6,7% en met 6,2% Duitsland op nummer 1. Er zijn veel redenen te noemen waarom wij in Nederland over het algemeen goed scoren op jeugdwerkloosheid:

1. Jongeren in Nederland hebben op **jonge leeftijd toegang tot de arbeidsmarkt** en doen werkervaring op / leren werknemersvaardigheden dmv. vakantiewerk, studentenbanen of bijbanen (iets wat in veel Afrikaanse landen niet mogelijk is). Zeer waardevol waar ze later op de arbeidsmarkt veel voordeel van hebben.
2. Het onderwijssysteem in Nederland is erop gericht om **veel praktijkervaring tijdens de studie**: denk aan stagelopen tot en met het volgen van een BBL-opleiding (4 dagen werken 1 dag school).
3. In Nederland kennen wij het fenomeen **minimumjeugdlonen**. Jongeren zijn relatief 'goedkoop' op de arbeidsmarkt. Grootste kritiek in het buitenland is dat jeugdlonen verstorend werken op de arbeidsmarkt (jongeren krijgen een voorkeursbehandeling en worden onderbetaald). Het argument wat wij gebruiken om dit te weerleggen is juist dat werken in de jonge jaren niet is bedoeld om veel geld te verdienen maar naast de studie werkervaring op te doen op de arbeidsmarkt en daarmee als jongere de focus te houden op het goed afronden van de opleiding.

Grootste uitdaging: aansluiting tussen onderwijs-arbeidsmarkt

De grootste uitdaging als het gaat om het verbeteren van toekomstperspectief van jongeren in de focusregio's is het verbeteren van de inzetbaarheid van jongeren. Dat betekent dat jongeren de juiste vaardigheden en kennis in huis hebben om beter aan te sluiten op de arbeidsmarkt. Er zijn **verschillende randvoorwaarden** nodig om resultaat op dit terrein te bereiken:

- **Onderhandelingsvermogen & sociale dialoog**: vakbonden en jeugdorganisaties moeten onderhandelingsvermogen opbouwen, dat ze nodig hebben om overheden te overtuigen beleid te ontwikkelen op het gebied van de inzetbaarheid van jongeren, zoals juiste onderwijssystemen en opleidingen.
- **Rol vakbonden versterken**: binnen de vakbonden kunnen jongeren jongerenorganisaties oprichten en jongeren een stem geven in het vakbondsbeleid. Op deze manier kunnen jongeren het thema 'werk en onderwijs voor jongeren' op de nationale (overleg)agenda zetten. Daarnaast kunnen vakbonden jongeren ondersteunen in hun persoonlijke ontwikkeling en jongeren adviseren bij hun zoektocht naar werk, dmv het verzorgen van trainingen, zoals 'hoe maak je een CV?', voeren van sollicitatiegesprekken, etc. of jongeren hulp bieden bij het opstarten van een eigen bedrijfje en op weg helpen door het verstrekken van informatie, bijvoorbeeld over arbeidsrechten, vacaturebanken, de kansen op de arbeidsmarkt, etc. Daarnaast is het belangrijk dat vakbonden en jongeren zorgen voor een dialoog richting werkgevers, voor meer stageplekken en beroepstrainingen en

⁶ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---cabinet/documents/publication/wcms_662410.pdf

- richting overheden, om beter onderwijs te krijgen dat goed aansluit op de vraag vanuit de arbeidsmarkt. Of om bijvoorbeeld stageplekken bij de overheid zelf te realiseren.
- **Overheidsinitiatieven:** overheidsbeleid moet inspelen op de behoeften en belangen van jongeren en gebaseerd zijn op overleg met vakbonden en jongerenorganisaties. Verder moet er geld opzij worden gezet voor de uitvoering van initiatieven en programma's gericht op de inzetbaarheid van jongeren.
 - **Inzetbaarheid in bedrijven vergroten:** vakbonden moeten zich sterk maken voor jongeren, zodat er meer aandacht komt voor de inzetbaarheid van jongeren in de onderhandelingen met de particuliere sector. Initiatieven vanuit meerdere stakeholders op het gebied van inzetbaarheid zijn nodig om programma's van werkgevers, gericht op de ontwikkeling van vaardigheden, aan te moedigen. Hierdoor wordt de rol van de particuliere sector verder vergroot. Dit zal bedrijven er ook toe aanzetten hun aandeel te leveren in het vergroten van de inzetbaarheid van jongeren.

Vormgeven van aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt:

Om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt vorm te geven, is het essentieel om te zorgen voor heel praktische zaken:

a. instroom/doorstroom in het onderwijs, vooral op het gebied van studiekeuze. In Nederland benadrukken wij dat een studie niet alleen leuk moet zijn, maar ook arbeidsmarktrelevant. Essentieel hiervoor is goede en betrouwbare informatie over de arbeidsmarkt (verwachten ontwikkelingen op midden-lange termijn). In Nederland wordt dit door het UWV goed bijgehouden en deze informatie wordt gebruikt om aankomende studenten te informeren over de kansrijke beroepen en studiekeuzes met perspectief op werk.

b. tijdens de opleiding veel aandacht voor arbeidsmarkt: in Nederland veel aandacht tijdens de studie voor het opdoen van ervaring in de praktijk. Jongeren leren meestal het uitoefenen van een vak op school, maar waar leren jongeren werknemersvaardigheden? De laatste jaren is er in Nederland steeds meer aandacht voor 21st century skills, vaak werknemersvaardigheden.

c. de overstap van het onderwijs naar de arbeidsmarkt, het leren stop niet na het behalen van de diploma maar juist dan begint het, zeggen wij vaak. In Nederland is er veel aandacht voor alumni. Het is belangrijk oud-studenten te begeleiden/ondersteunen naar de arbeidsmarkt. Een goede overstap/begeleiding naar de arbeidsmarkt is voor veel studenten cruciaal om een goede start te kunnen maken. Onderwijsinstellingen kunnen hier een belangrijke rol vervullen bijvoorbeeld door cursussen aan te bieden in het laatste jaar van de studie.

d. een goede samenwerking tussen onderwijs-bedrijfsleven. Het onderwijs en bedrijfsleven stemmen met elkaar veel af zodat opleidingen goed aansluiten op de praktijk, maar ook vanuit de praktijk mensen in het onderwijs kennis kunnen delen over de praktijk. Dit is waardevol omdat op deze wijze het onderwijs af wordt gestemd op de vraag van de markt. CNV Internationaal werkt daarom in verschillende West-Afrikaanse landen samen met werkgeversorganisaties via DECP om te zorgen dat de behoefte van jonge werknemers aansluiten bij de behoeften van bedrijven. Het zou goed zijn als Nederland dit soort samenwerkingen stimuleert of zelfs faciliteert in de regio's waar zij actief zijn. Het is namelijk een win-win voor iedereen: het onderwijs sluit goed aan op de praktijk, de praktijk krijgt mensen met kennis van zaken en de studenten weten dat ze goed worden opgeleid als vakman/vrouw waar ook vraag naar is.

Business Case Inzetbaarheid

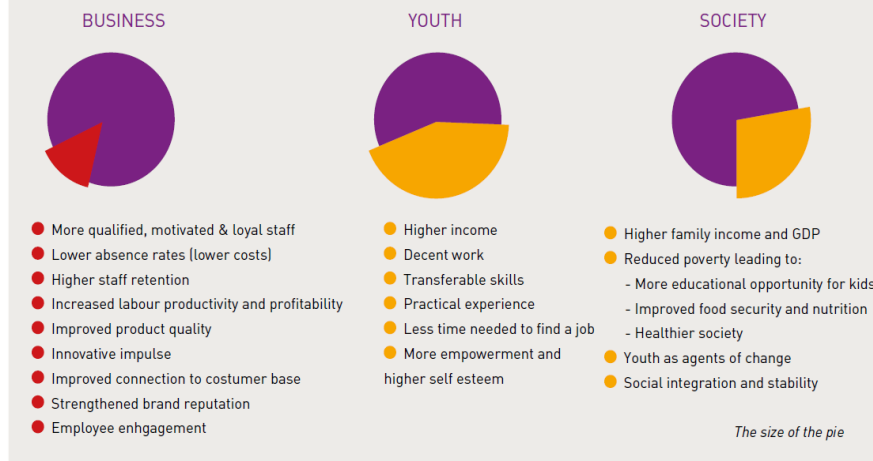
CNV Internationaal heeft onderzoek gedaan naar het "verdienmodel" om inzetbaarheid van jongeren te vergroten. De business case toont aan dat het loont om als bedrijf te investeren in de inzetbaarheid van jongeren. Door middel van ontwikkelen van vaardigheden (skills development) kunnen jongeren beter aansluiten op de arbeidsmarkt, zoals (Nederlandse) bedrijven die actief zijn buiten Europa, met name in West Afrika.

Internationaal

Investing in youth employability pays off for business, youth and society

Aanbevelingen:

- 1) Creëer de juiste randvoorwaarden om te kunnen werken aan jongeren en hun inzetbaarheid, versterken van jongerenorganisaties, overheid, vakbonden en werkgeversorganisaties, zoals het opzetten van jongerenorganisaties binnen vakbonden
- 2) Investeer in onderwijs en opleidingen die aansluiten bij de behoefte van jongeren en bedrijven
- 3) Betrek jongeren bij het opstellen van beleid, naar voorbeeld van het recente SER Advies over Jongeren
- 4) Zorg voor goede en betrouwbare systemen, instituties die deze informatie beschikbaar hebben en kunnen delen met het onderwijsveld. Daarnaast hebben wij in Nederland – CNV Jongeren is daarvan de bedenker – een studiebijsluiters ontwikkeld. In deze bijsluiters is informatie te vinden over kans op stage, kans op baan, gemiddeld maandinkomen na afstuderen etc.
- 5) Ontwikkel vergelijkbare studiebijsluiters ook voor jongeren in Afrikaanse landen
- 6) Investeer in vakkennis én in vakoverstijgende kennis zodat jongeren na afstuderen makkelijker op eigen benen kunnen staan.
- 7) Introduceer de mogelijkheid om tijdens de studie stage te lopen.
- 8) Geef studenten toegang tot de arbeidsmarkt om ze kennis te laten maken met het opdoen van werkervaring op jonge leeftijd.
- 9) Investeer in goede begeleiding van (oud-)studenten naar de arbeidsmarkt en houd contact met oud-studenten om kennis en informatie uit te wisselen met nieuwe studenten (meet&greet organiseren etc.).

Toelichting:

CNV Jongeren en CNV Internationaal zijn bereid, indien nodig, om nadere toelichting te geven op het bovenstaande:

- Semih Eski, CNV Jongeren: s.eski@cnvjongeren.nl
- Anne Dankert, CNV Internationaal, a.dankert@cnv.nl